סבר ר' חנינא למימר בארעא מסלקינן להו. תימה כיון דטעמא דעל היתומין להניח לשיח משום שהקרקע מחזקת בעל חוב והיינו כשעשה תפותיקי דמסתיק ס"ל כהוא ליה כיורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות דפטיעה ללא שקיל מגוף הקרקע אלא מהשבח וי"ל דכיון שהיה הקרקע מחזקת מחיסה מחלה ועדיין לא יצאת מרשותן עדיפי מיורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות ס"ל כיורד לתוך שדה חבירו נמי היה

סבור למסקנין ליה בתרעא:

יצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום. וכן בריש נזיר (דף ב.) שעות לילה מע"פ שיש ממלכתו ועוד לילה גובה כל היום ואינו עובד כגל תלין בעמוד השחר לילה משמע כל הלילה וחה השכירות לא לן כל הלילה ומ"ת לא ילין לחלב מגי (שמות כג) הוא בעמוד השחר גרידא שאם העלה לאיפורין על גבי המזבח בתחילת הלילה והורידן לפני עמוד השחר נפסלין בלינה כדאמרינן בזבחים (דף פו.) וי"ל מפני שהן ראוין להקריב בתחילת הלילה קריא ביה לינה לאפילו בעמוד השחר ודוחק ועוד דבפרק שני דזבחים (דף כ:) משמע בגי קידוש ידים ורגלים ומי כיור דעמוד השחר פוסל בלינה לאפילו לא התחיל לינה אלא לאחר תחילת הלילה:

חמר

סבר רבי חנינא למימר ארעא בחזקת יתמי קיימא ועל בעל חוב להביא ראיה אמר להו ההוא סבא הכי א"ר יוחנן [ו]א"על היתומים להביא ראיה מאי טעמא ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ועל היתומין להביא ראיה אמר אבי אף אנן נמי תנינא [ב]ספק זה קדם וספק זה קדם נמי קוצץ ואינו נותן דמים אלמא כיון דלמיקץ קיימא אמרינן ליה אייתי ראיה ושקול הכא נמי האי שטרא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ועל היתומים להביא ראיה אייתו יתמי ראיה דאינהו אשבחו סבר רבי חנינא למימר כי מסלקינן להו בארעא מסלקינן להו [ג]ולא היא בדמי מסלקינן להו מדרב נחמן [ד]דאמר רב נחמן אמר שמואל שלשה שמין להם את השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן [ה]בכור לפשוט [ו]ובעל חוב וכתובת אשה ליתומים [ז]ובעל חוב ללקוחות א"ל רבינא לרב אשי למימרא דסבר שמואל בעל חוב ללקוחות [ח] ומי אית ליה שבחא ללוקח [ט]והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח וכי תימא לא קשיא כאן בשבח המגיע לכתפים כאן בשבח שאין מגיע לכתפים והא [י]מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' בשבח המגיע לכתפים לא קשיא הא דמסיק ביה בשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה שיעור ארעא ושבחא וכי לא מסיק שיעור ארעא ושבחא דיהיב ליה זוזי ללוקח ומסלק ליה הניחא למ"ד [י]אי אית [ליה] זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה לבעל חוב שפיר אלא למ"ד אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב ונימא ליה אי הוו לי זוזי הוה מסליקנא לך מכולא ארעא השתא דלית לי זוזי לי גריוא דארעא בארעאי שיעור שבחאי הכא במאי עסקינן כגון דשויא ניהליה אפותיקי דא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזו: **מתני'** [יא]המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז השביעית מן המנין קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז אין השביעית מן המנין [יב]שכיר יום גובה כל הלילה [יג]שכיר לילה גובה כל היום [יד]שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום [טו]שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום: **גמ'** ת"ר מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה ת"ל [1]לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום שנאמר [2]ביומו תתן שכרו ואימא איפכא [טז]שכירות אינה משתלמת אלא בסוף ת"ר ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר יודע שעד בקר מה ת"ל עד בקר [יז]מלמד שאינו עובר אלא עד בקר ראשון בלבד מכאן ואילך מאי אמר רב [יח]עובר משום בל תשהא אמר רב יוסף מאי קראה [3]אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך ת"ר [יט]האומר לחבירו צא שכור לי פועלים שניהן אין עוברין משום בל תלין זה לפי שלא שכרן וזה

ספק. בגמרא (דף כד:) בתלין הנטוע בתוך ממשיס ממה שמוך לעיר וקתני סתם אם העיר קדמה קונן ואינו נותן דמים ספק זה קדם ספק זה קדם קונן ואינו נותן דמים למאי כיון דבין כך ובין כך למקנן קאי כי קדם תלין נמי קתני קונן כי מספקא ליה למימרינן קונן ממה נפשך שהרי עליך לעשות נמשך הספק מוטל על הדמים ולא על קליפת התלין לחלוטי גבי תלין הסמוך לבור שיש בו קדמה קונן ונותן דמים אם הקדים זה קדם ספק זה קדם לא יקוץ [יא] תנן גבי ספק זה קדם וספק זה קדם לא יקוץ [יב] מלמד גבי ספק תלין לעיר נטעה משום דממה נפשך עומד לקליפה. והכא נמי בין יתומים הבאים ובין מהביאן הבאים דינו ליטול הקרקע עם האבח ואם היתומים הבאים מעלה להן האבח מדמים הלקוחות הלכך גבי מרעה עם האבח ממה נפשך נמשך היתומים מוציאין להוליא ממנו ועליהן הלשון: **מרעה מסלקין להו.** יהיבין להו גריוא לתרעה שיעור שהחזיקו: **ומעלין תוכן.** מן הקרקע: **דמים.** ולא שקלי בתרעה גופיה: **בכור לפשוט.** בכור ופשוט שהבאים קרקע קודם שלקו וקי"ל (ג"ב דף קכד.) שלין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהבאים נכנסים לאחר מיתת אביהן דהוה ליה רווח ואין הבכור נוטל הבכורה ברווח דכתיב בכל אשר ימצא לו [יג] וכאהן בלין לחלוק נוטל בכור פי שנים בקרקע שהיא מסוכנת ושמין את האבח ונותן לפשוט רביע שהוא מגיע לו בשבח שכתוב חלקו של זה: **וכן בעל חוב ליפומין.** וכן בעל חוב שקדם שטר חלוטתו לשטר מקח של לקוחות טורפה מהן עם מה שהבאים ומס להן שבח ונותן דמים. וטעמא דכולהו משום דמעיקרא מרעה דידיה הוא ואין לנו לכופו למכור להן הקרקע אלו בשביל השבח אם יש בידו מעות ולקמן מוקי לה בקרקע שנעשית לו תפותיקי: **המגיע לכתפים.** צריכין לקרקע דבר מועט דאילו אין צריכין לקרקע הוו להו פירות ולא מיקרו שבח ובעל חוב גובה השבח קאמר ולא פירות גמורין כדאמרינן בפ"ק [כ] : **הניחא למ"ד.** פלוגתא בשכועת כתובות [כא] בהכותב: **אי אית ליה זוזי ללוקח.** שיעור דמי החוב: **שפיר.** מיכא למימר דמרעה מעיקרא דידיה הוא והוא דנחת לה אלא בדשות שקל שבחא בזוזי ולא במרעה הוא ליל והוא מסיק ביה שיעור מרעה כולה: **מתני' שכיר יום גובה כל הלילה.** שכיר שפעולתו ליום ויוצא לערב גובה כל הלילה הוא זמן גבייתו בין לענין שבועה שתקנו לו חכמים שכיר בזמנו הוא נשבע ונוטל [כב] בין לענין שאינו עובר עליו משום לא תבא עליו השמש (דברים כד) אלא משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר (ויקרא יט) : **שכיר לילה.** שיוצא ממלאכתו בבוקר: **גובה כל היום.** בין לענין שבועה ובין לענין שאינו עובר עליו משום בל תלין אלא משום לא תבא עליו השמש. ובגמרא יליף לה: **שכיר שעות.** גובה כל היום וכל הלילה. לאוקמי מפרשי לה בגמ' [כג] : **שכיר שבוע.** שמיטה: **יצא ביום.** שכלתה שכירותו לבוקר או ביום: **גובה כל היום.** וכיון שסקעה חמה עובר עליו: **יצא בלילה.** שכלתה שכירותו בלילה: **גובה כל הלילה וכל היום.** דכיון דמסכה פעולתו משתחשך הוה ליה שכיר לילה ואינו עובר עליו בבוקר על למחרת בסקיעת החמה: **נמ' חיפוך חנא.** דלא תלין בשכיר לילה ולא תבא בשכיר יום: **שכירות אינה משתלמת אלא בסוף.** כדאמר בחיזהו נשך (לעיל סה.) בשכיר שנה בשנה [כד] שכירות שנה זו משתלמת בתחילת שנה אחרת שלמת לא משתעבד ליה לשכיר יום עד שתסקע החמה וכי תימא לא תבא על כרחך בשכיר לילה תוקמיה שנשתעבד ליה לבוקר משכלתה שכירותו וכן לא תלין נמי לא תוקמיה בשכיר לילה דהא לא משתעבד ליה עד הבוקר: **ממשמע שנאמר וכו'.** שלין ליה קרייה שלא עד הבוקר דכתיב (שמות לד) ולא ילין לבקר וכל ליה שבמקרא ליה לילה הוא: **מאי קראה.** היכא רמיזא בל תשהא: **זה לפי שלא שכרן.** ולא קרינן שכיר גביה: וזה

תורה אור השלם

1 לֹא תַעֲשֹׁק אֶת רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר: ויקרא יט יג

2 בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל יְיָ וְהָיָה בְךָ חֵטְא: דברים כד טו

3 אַל תֹּאמַר לְרֵעֲךָ לֵךְ וָשׁוּב וּמָחָר אֶתֵּן וְיֵשׁ אִתְּךָ: משלי ג כח

הגהות הב"ח

(א) גמ' דסבר שמואל בע"פ לגקומות יהיב שבחא ומי מית:

מוסף רש"י

בכור לפשוט. שהבאים קודם מלוקח מלוקח את הקרקע ובשעת מלוקח נוטל הבכור פי שנים בקרקעות, צריך להחזיר לפשוט דבר השבח על מלך בכורה במעות, שאין לו ליטול פי שנים במה שהבאים זה, ומס הבאים פ"י זה, כשנטל זה פי שנים בקרקע נוטל מן השבח מ' זוזים ואין לו אלא מ' זוזים ואין יכול לומר לו לפשוט תן לי קרקע מה שזה נ' זוזים ואין נותן לו אלא ס' זוזים (ב"ק צה:). **ובעל חוב כו' ליתומים.** בעל חוב שיורד לגבות יתומים בשביל חוב שיהיה אין לו אלא השבח הטוקף לקומות בשביל חוב שיש לו על המוכר אין לו כח במה שהבאים לוקח ומסלקן בעל חוב מהם ואין נותן לו קרקע בשיעור שבחו (שם). **בעל חוב גובה את השבח.** בעל חוב שהלוה לאחיכו מעות ומכר לזה הבאים ומעות הבאים לקומות, טורף בעל חוב קרוב והבאה (בכורות נב.) וכל הקרקע טורף מיד הלוקח כמו שיש משועבדת ע"י הלוקח (לעיל יד:) ואינו מחזיר ללוקח כלום (ב"ק צה:). **בשבח המגיע לכתפים.** קרוב ליקנה מלא שעדיין צריכין לקרקע הוי להו כפירות גמורין. (לעיל סו:) כגון תבואה שגדלה כל צרכה טופנה לגוקח או דמיה (ב"ק צה:). **והא מעשים בכל יום.** היני טורפי מקח נאין לפני שמואל וגבי לבעל חוב את השבח עם הקרקע ואפילו מגיע לכתפים כל זמן שצריכין לקרקע (לעיל סו:). **הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח.** לפרוע את מצי לסלק ליה לבעל חוב. מן מרעה, דבעל חוב קדים, שפיר. דמלי למימר דהיכא דיש קרקע מותר על החוב עם השבח מסלק ליה ללוקח בזוזי על כרחו ללוקח ולא מלי אמר לוקח הב לי מן מרעה שיעור שבחי, דלמר כולי דידי ואת ירדת בה שלא בדשות (לעיל סו:). **דשויא ניהליה.** לוה לבעל חוב, **אפותיקי.** לשלם מרעה ושכל מועדים בזו דלי הוה ליה זוזי ללוקח לא הוה מלי מסלק ליה (שם וב"ק צה.).